

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM
2011-07-22
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
10077-11
Enhet 13

1

SÖKANDE

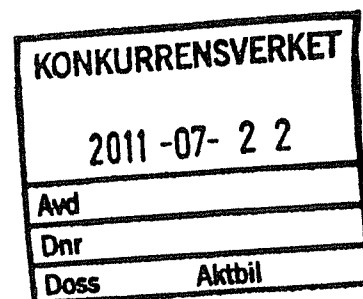
Ed's Städfirma och Byggtjänst AB
Stagneliusvägen 29
112 59 Stockholm

MOTPART

AB Familjebostäder, 556035-0067
Box 92100
120 07 Stockholm

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling – LOU

DOMSLUT

Förvaltningsrätten avslår ansökan om ingripande enligt LOU i den del som avser att ta del av referensutvärderingen, att vissa anbudsgivare inte skulle ha uppfyllt kraven enligt förfrågningsunderlaget samt att Miab i Södertälje AB borde förkastats med hänvisning till ett onormalt lågt anbud.

Förvaltningsrätten bifaller Ed's Städfirma och Byggtjänst AB:s ansökan och förordnar att AB Familjebostäders upphandling avseende städning gemensamma utrymmen inte får avslutas förrän rättelse har skett på så sätt att ny utvärdering genomförs utan beaktande av anbudet från Städ och Maskin Centralen i Stockholm AB och Fervent Cleaning Company AB.

Dok.Id 145656

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00	08-561 680 01	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se		

BAKGRUND, YRKANDEN M.M.

AB Familjebostäder (Familjebostäder) har genomfört en upphandling avseende städning gemensamma utrymmen, dnr 2011/0061. Upphandlingen har genomförts som en öppen upphandling. I tilldelningsbeslut den 2 maj 2011 antog Familjebostäder anbud från andra anbudsgivare än Ed's Städfirma och Byggtjänst AB (Ed's).

Ed's ansöker om överprövning enligt LOU och yrkar att upphandlingen görs om eller får slutföras först sedan rättelse har skett. Till stöd för talan anförs bl.a. följande.

Bolaget har förvägrats möjligheten att granska referensvärderingarna eftersom Familjebostäder har valt att sekretessbelägga dem, oklart med hänvisning till vilken paragraf i LOU. Detta gör att bolaget inte kan värdera hurvida det har lidit skada av de felaktigheter som finns i upphandlingen eftersom de inte vet vilka som har klarat kvalificeringsfasen och rätteligen borde ha varit med i utvärderingen. Minst två anbud har felaktiga referenser enligt UF3.511 Kvalificeringsfasen punkt h.

Miab Södertälje AB, Städ och Maskin Centralen i Stockholm AB och Ferrent Cleaning Company AB uppfyller inte de ställda kraven enligt förfrågningsunderlaget. Dessutom borde Miab Södertälje AB:s anbud ha förkastats med hänvisning till ett onormalt lågt anbud. Som referens nummer två har Städ och Maskin Centralen i Stockholm AB lämnat anställda på Familjebostäder. Eftersom de i och med detta inte har lämnat två stycken referenser i enlighet med kraven i förfrågningsunderlaget har inte Städ och Maskin Centralen i Stockholm AB klarat kvalificeringsfasen.

Familjebostäder bestrider bifall till Ed's ansökan om överprövning och anförs bl.a. följande.

Av hänsyn till de personer som lämnat omdömen för referensuppdragen har Familjebostäder varit restriktiva att lämna ut uppgifterna. Om Ed's hade begärt ut endast sina egna referensers betyg hade det tillmötesgåtts av Familjebostäder.

Någon anställd på Familjebostäder har inte varit referens för någon anbudsgivare i denna upphandling. Den utpekade anbudsgivaren har tillsammans med ytterligare två anbudsgivare inkommit med Familjebostäder som en av två begärda referensuppdrag. Då förfrågningsunderlaget varit något otydligt på kravställan på de efterfrågade referensuppdragen har under prövningsprocessen en begäran om komplettering av externa referensuppdrag skickats till dessa anbudsgivare. Att Familjebostäder själv inte kan utgöra en av anbudsgivarens åberopade referenser framgår olyckligtvis endast i en bisats i förfrågningsunderlaget UF3.511 punkt 2h under rubriken "Särskilt om referenstagning". Då flera anbudsgivare inte uppmärksammat denna skrivning gjordes bedömningen att begära in komplettering genom utbyte av Familjebostäder till en extern referens.

Vad beträffar kraven för UF3.511 punkt f, Objektsbunden kvalitets- och organisationsplan är de vidimerade och godkända.

Familjebostäder har inte funnit anledning att ifrågasätta Miab i Södertälje AB:s avlämnade anbudspris.

Ed's anför bl.a. följande. Det är av central betydelse att bolaget som anbudsgivare ges möjlighet att kontrollera att lämnade anbud verkligen uppfyller de ställda kvalificeringskraven. Detta material omfattas av offentlighetsprincipen.

Såväl Städ & Maskin Centralen som Fervent Cleaning Company borde ha diskvalificerats i kvalificeringsfasen p.g.a. att de lämnat in referenser som inte uppfyllde de i förfrågningsunderlaget ställda kraven. Uppenbart har Familjebostäder under prövningsprocessen valt att kontakta de anbudsgivare som har lämnat in referenser som inte uppfyller de ställda kraven och bett dem att byta ut sina referenser mot sådana som uppfyller de ställda kraven. Detta förfarande strider uppenbart mot likabehandlingsprincipen och är ett klart fall av särbehandling. Information om att kravet på referent inte får vara anställd hos beställaren framgår klart och tydligt under rubriken ”Särskilt om referenstagning”. Om förfrågningsunderlaget bedömdes vara otydligt borde upphandlingen ha avbrutits och otydligheterna ha rättats till. Detta för att uppnå målet att alla anbudsgivare ska behandlas lika.

Städ och Maskin Centralen i Stockholm AB, Fervent Cleaning Company AB och Miab i Södertälje AB har getts tillfälle att yttra sig i målet.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 1 kap. 9 § LOU ska upphandlande myndigheter behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

I 9 kap. 8 § LOU anges följande. En upphandlande myndighet får tillåta att en anbudssökande eller anbudsgivare rättar en uppenbar felskrivning eller felräkning eller något annat uppenbart fel i anbudsansökan eller anbudet.

Myndigheten får begära att en anbudsansökan eller ett anbud förtydligas eller kompletteras om det kan ske utan risk för särbehandling eller konkurrensbegränsning. Myndigheten får också begära att en leverantör förtydligar eller kompletterar handlingar som getts in och som avses i 10 och 11 kap.

Enligt 16 kap. 5 § LOU ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada.

Förvaltningsrättens bedömning

De grundläggande principer som ska efterlevas vid all offentlig upphandling är principerna om icke-diskriminering, likabehandling, transparens (öppenhet och förutsebarhet), proportionalitet och ömsesidigt erkännande. Prövningen i förvaltningsrätten utgör en kontroll av om det på grundval av vad sökanden har framfört i målet finns anledning att vidta sådana åtgärder som anges i 16 kap. 5 § LOU. Enligt praxis (RÅ 2009 ref. 69) är huvudregeln att det är den part som gör gällande att en upphandling är belagd med fel, att på ett klart och tydligt sätt ange vilka omständigheter talan grundas på samt visa att upphandlande myndighet har agerat i strid med LOU. För att ett ingripande ska bli aktuellt krävs också att sökanden kan visa att han lidit skada eller kan komma att lida skada på grund av att den upphandlande enheten brutit mot LOU.

Ed's har enligt förvaltningsrättens mening inte visat att de försökt få ta del av referensutvärderingen. Förvaltningsrätten finner inte anledning att ifrågasätta huruvida Miab Södertälje AB, Städ och Maskin Centralen i Stockholm AB och Fervent Cleaning Company AB uppfyller de i förfrågningsunderlaget ställda kraven. Inte heller finner förvaltningsrätten skäl att ifrågasätta Miab i Södertälje AB:s avlämnade anbudspris. Således ska bolagets yrkande i denna del avslås.

Ed's har anfört att Fervent Cleaning Company och Städ & Maskin Centralen i Stockholm AB har lämnat en felaktig referens som är anställd hos Familjebostäder. Familjebostäder har i sin tur anfört att någon anställd på Familjebostäder inte har varit referens i upphandlingen. Totalt fyra anbudsgivare kom in med Familjebostäder som en av två begärda referensuppdrag och eftersom Familjebostäder ansåg att förfrågningsunderlaget varit något otydligt på kravställan angående referenser skickades en begäran om komplettering till dessa anbudsgivare. Ed's har anfört att möjlighe-

ten till komplettering för vissa av anbudsgivarna strider mot likabehandlingsprincipen och att det är ett klart fall av särbehandling.

I målet är ostridigt att Familjebostäder har uppmärksammat bl.a. Fervent Cleaning Company och Städ och Maskin Centralen i Stockholm AB på att Familjebostäder själv inte kan utgöra en av anbudsgivarens åberopade referenser, vilket dessa bolag förbisett vid inlämnandet. Bolagen har därefter kompletterat sina anbud med en extern referens. Av handlingarna i målet framgår inte annat än att detta skett efter anbudstidens utgång. Frågan är om Familjebostäder genom sitt agerande har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU.

I förevarande fall har en ny referens tillförts det vinnande bolagets anbud som inte förekommit vid anbudstidens utgång. Att helt utelämna en uppgift om viss referens kan inte anses som en uppenbar felskrivning eller som annan sådan uppgift som kan rättas med stöd av 9 kap. 8 § första stycket LOU. Det kan inte heller vara fråga om att tidigare uppgifter enbart har konkretiserats med stöd av 9 kap. 8 § andra stycket LOU, eftersom ett förtydligande eller en komplettering inte får leda till annat än att marginella sakuppgifter tillförs (jfr Kammarrätten i Stockholms dom i mål 4214-05). I förarbetena anges även att förtydliganden och kompletteringar bör tillämpas restriktivt och att kommunikationen mellan den upphandlande myndigheten och leverantören bör dokumenteras (prop. 2006/07:128 s. 377).

Förvaltningsrätten finner således att Familjebostäder, genom att låta några av leverantörerna, bl.a. Städ och Maskin Centralen i Stockholm AB och Fervent Cleaning Company AB, komplettera sitt anbud på det sätt som skett, gått utöver vad som är tillåtet enligt 9 kap. 8 § LOU och därmed brutit mot likabehandlingsprincipen. Att detta skett i utvärderingsfasen föranleder ingen annan bedömning. Eftersom den otillåtna kompletteringen har

haft avgörande betydelse för utvärderingen har bolaget lidit skada. Grund för ingripande enligt 16 kap. 5 § LOU föreligger därmed.

Förvaltningsrätten har enligt detta lagrum att välja mellan att besluta att upphandlingen ska göras om eller att den ska rättas. Den brist som konstaterats kan inte anses ha påverkat upphandlingens konkurrensuppsökande skede, utan i stället det senare stadium i förfarandet då anbud har lämnats och prövningen av leverantör och anbud ska göras. Det är därför tillräckligt att upphandlingen rättas på så sätt att en ny utvärdering sker utan beaktande av anbudet från Städ och Maskin Centralen i Stockholm AB och Ferwent Cleaning Company AB. Ed's ansökan ska därför bifallas i enlighet härmed.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1a LOU)

Magnus Schultzberg
Rådman

Föredragande har varit Sofie Hellström.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentligpart räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att prövningstillstånd meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas, anledning förekommer till ändring i det slut vartill förvaltningsrätten kommit eller det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. den klagandes namn, personnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till kammarrätten,
2. det beslut som överklagas med uppgift
3. om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
4. de skäl som klaganden anger till stöd för begäran om prövningstillstånd,
5. den ändring av förvaltningsrättens beslut som klaganden vill få till stånd,
6. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans ombud. Adressen till förvaltningsrätten framgår av beslutet. Om klaganden anlitar ombud ska denne sända in fullmakt i original samt uppgive sitt namn, adress och telefonnummer.

Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska Ni utan dröjsmål anmäla ändringen till kammarrätten.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.

DV 3109/1A LOU